

PŘEDMLUVA

Pojednání *Pečetí Jana Lucemburského* se zabývá pečetěmi českého krále a lucemburského hraběte Jana (1296–1346), který bývá často nazýván západoevropskými badateli a literaturou Janem Slepým. Zájemce v něm nalezne popisy pečetí, pokus o jejich ikonografický i formální rozbor, příklady toho, jak ovlivnilo Janovo pečetnictví sfragistiku jiných drobných suverénů či šlechtických velmožů, a stranou pozornosti nezůstala ani falza Janových pečetí.

Při jeho sepsání jsem vycházel většinou z vlastních výzkumů, ale někde jsem musel přebírat také informace z literatury, i když jsem se je, bylo-li to možné, snažil ověřovat v pramenech. Jsem si vědom toho, že jsem neviděl všechny Janovy listiny, mandáty a pečetí u nich, ale to téměř ani není možné a v silách jednotlivce pro jejich obrovské množství a rozestetost po archivech mnoha institucí evropských států. Práce byla navíc komplikována tím, že do dnešních dnů – díky výše uvedenému – nemáme ani spolehlivý soupis těchto pramenů.

Pojednání jsem rozvrhl do čtyř základních částí – totiž I. *Vývoj pečetí Jana Lucemburského a jejich popisy*, II. *Ikonografický a formální rozbor pečetí Jana Lucemburského*, III. *Pečetí Jana Lucemburského jako vzor pro ostatní pečetitele* a IV. *Falza pečetí Jana Lucemburského*. Práci v závěru doplňují také *Srovnávací tabulky označení typů velkých pečetí a sekretů Jana Lucemburského u vybraných badatelů* s léty, u nichž je dnes doloženo jejich užívání, a rovněž bohaté obrazové přílohy, v níž přináším nejen reprodukci každého Janova pečetního typu, ale rovněž vyobrazení pečetí, které s Janovými úzce souvisí ať již tím, že na jeho pečetí navazovaly, nebo naopak tím, že Janovy pečetí navazují na ně. Když jsem již zmínil pečetní typy, každý někdejší Janův typář označují z důvodu přehlednosti za typ byť se zejména u sekretních pečetí objevují sobě podobné varianty.

Práci o pečetích Jana Lucemburského jsem začal psát koncem roku 1996 po mezinárodní vědecké konferenci *King John of Luxembourg (1296–1346) and the Art of his Era* konané v září 1996 v Praze. Důvody, které mě k tomu vedly, byly následující dva. Prvním se stala skutečnost, že v té době bylo již objeveno dosti nových poznatků, které naše znalosti – oproti dosavadní odborné literatuře – o pečetích Jana Lucemburského posouvají dále, druhým pak ten fakt, že v západoevropských zemích podrobné pojednání o pečetích tohoto Lucemburka vůbec neexistuje. V České republice pak sice máme několik prací, včetně monografického zpracování od P. Brodského,¹ ale ty jsou již staršího data a nemohou nejnovější fakta – naše i zahraniční – reflektovat. Cestu k předložené monografii mi připravilo několik dílčích článků o problematice pečetí Jana Lucemburského.²

Sepsané pojednání o pečetích Jana Lucemburského bylo určeno pro zahraničí a odevzdal jsem ho v roce 2001 do tisku do Lucemburska, přičemž by se snad letos konečně v německém jazyce mělo vyjít. Protože by však zůstalo u nás prakticky neznámé a protože se poznatky, týkající se předmětného tématu posunuly od té doby zase o něco dále, dovoluji si předložit studii, doplněnou o aktuální záležitosti do tisku i v ČR. Od roku 1996 vyšlo i několik titulů

1 Brodský, P.: *Pečetí Jana Lucemburského*. ČNM – řada historická 150, 1981, s. 117–137.

2 Srov. k tomu pozn. 13.

o Janovi Lucemburskému či o pečetích vůbec,³ které bylo nutno shromáždit a prostudovat. Přestože nijak zásadně neovlivnily text a koncepci předkládané práce, bylo nutno některé dílčí poznatky zohlednit, s jinými naopak polemizovat.

Je mou milou povinností na tomto místě poděkovat všem, kteří mi různou formou pomohli při práci na předložené monografii. Vděčen jsem Dr. Janě Starek, vedoucí brněnské pobočky Rakouského ústavu pro východní a jihovýchodní Evropu, a Ministerstvu kultury Velkovévodství lucemburského za zprostředkování, resp. udělení studijních pobytů ve Vídni, resp. Lucembursku. Dále děkuji všem, kteří mi na nelehké cestě pomohli radou, pochopením, ochotou, zápůjčkou literatury a vytvořením ideálních studijních podmínek zejména v četných archivech. Poděkování náleží i oběma lektorům práce, PhDr. Daliboru Havlovi, Ph.D. a PhDr. Heleně Sedláčkové, člence prozatímní sfragistické sekce při Mezinárodní archivní radě za přehlédnutí práce a cenné podněty k ní. Za ochotné zapůjčení rukopisných podkladů itineráře Jana Lucemburského vděčím prof. PhDr. Jaroslavu Mezníkovi, CSc., dále pak děkuji Dr. Karlu Otavskému z Abegg-Stiftung in Riggisberg za zapůjčení jeho kopií a výpisků z edic francouzských královských účetních knih⁴ a zaslání jeho tištěné habilitační práce,⁵ doc. PhDr. Tomáši Krejčíkovi, CSc., za připomínky i věnování jeho habilitační práce,⁶ PhDr. Kláře Benešové, CSc., za kopie E. Lalou, *Les sceaux*, z katalogu věnovaného umění doby tzv. „prokletých“ králů – Filipa Sličného a jeho synů,⁷ PhDr. Vladimíru Růžkovi za zapůjčení jeho výpisků o Janových pečetích z Archives nationales de Paris a doc. PhDr. Martinu Nejedlému, Dr., za kopie prací J.-C. Loutsche,⁸ dále kolegům archivářům, jmenovitě zejména PhDr. Mileně Běličové, PhDr. Denko Čumlivskému a mgr. Pavlu Sedláčkovi z NA, mgr. Anně Kubíkové ze SOA v Třeboni, pobočka Český Krumlov, PhDr. Karlu Dudáčkovi ze SOA v Třeboni, PhDr. Karlu Müllerovi, řediteli ZA v Opavě, PhDr. Jitce Balatkové a paní Aleně Jandové ze ZA v Opavě, pobočka Olomouc, PhDr. Vladimíru Spáčilovi a PhDr. Bohdanu Kaňákovi ze ZA v Opavě, pracoviště SOKA Olomouc, PhDr. Vlastimilu Svěrákovi z MZA v Brně, pracoviště SOKA Jihlava, PhDr. Lubomíru Sršňovi, PhDr. Vladimíru Brychovi, mgr. Martinu Mádlovi, Janu Rendekovi z NM, Oddělení starších českých dějin Historického muzea NM, Dr. Achimu Krümmelovi z Landeshauptarchiv Koblenz, Dr. Eckhartu Leiserinovi z Sächsisches Hauptstaatsarchiv Dresden a Guy Wampachovi z Archives nationales de Luxembourg za pochopení a nevšední ochotu při umožnění studia listin a pečetí ve výše citovaných archivech.

V Brně dne 28. února 2007
PhDr. Karel Maráz, Ph.D.

3 Srov. k tomu pozn. 13 či např. Krejčík, T.: *Pečeť v kultuře středověku*. Ostrava 1998.

4 Viard, J. (ed.): *Les Journaux du Trésor de Charles IV le Bel*. Paris 1917, Viard, J. (ed.): *Les Journaux du Trésor de Philippe le Bel*. Paris 1940, Viard, J. (ed.): *Les Journaux du Trésor de Philippe VI. de Valois suivis de l'Ordinarium Thesauri de 1338–1339*. Collection des documents inédits sur l'histoire de France I. Paris 1899.

5 Otavský, K.: *Die Sankt Wenzelskrone im Prager Domschatz und die Frage der Kunstauffassung am Hofe Kaiser Karls IV.* Bern – Frankfurt a. M. – New York – Paris – Wien 1992 (Europäische Hochschulschriften: Reihe 27, Kunstgeschichte, Bd. 142).

6 Krejčík, T.: *Pečeť*.

7 Lalou, E.: *Les sceaux*. In: *L'art au temps des roi maudits. Philippe le Bel et ses fils 1285–1328*. Paris, Galeries Nationales du Grand palais 17 mars – 29 juin 1998 (Kol. aut.). Paris 1998, s. 341–347.

8 Loutsch, J.-C.: *Armorial du pays de Luxembourg*. Luxembourg 1974 a Loutsch, J.-C.: *Le cimier au dragon et la légende de Mélusine*. In: *Le cimier. Mythologie, rituel, parenté des origines au XVIe siècle*. Actes du 6e colloque international d'héraldique 9 – 13 octobre 1990 (ed. M. Boctobse). Bruxelles 1990, s. 181–204.